

(המשך מעמוד 6)

לעלות על הבמה? מכריו השופט מלחי מתוך הקהל מופיעה דמות בעלת זקן שחור, מרכיבה משקפיים; זהו הסופר מירד שיף, העד הראשון של הסניגוריה. הוא הוזמן להעיד בעיקר בדבר רמתו התרבותית של הנוער. עדותו מלאה הפתעות ומן הרגע הראשון הוא משליך פצצה לאולם בית המשפט: העד: "הרמה התרבותית כאן היא הגבוהה שבעולם! הראיה: באולם זה ישוים בים כמה אלפי צעירים שבאו כאן רק מתוך התעניינות בנושא רציני".

ליבסון: "אתה ביקרת בחוץ לארץ. האם אתה יכול לערוך איזה השוואה עם המצב הקיים שם?"

העד: "כן. הנה לדוגמה מיאמי ביץ', עיר בגודל תל-אביב. אין שם אף חנות ספרים אחת ו אס רוצים ספר קונים אותו בבית מרקחת (דראגסטור). רק ספר קל".

ליבסון: "כמה תיאוריים יש בוויסנין סון?"

העד: "אף לא אחד!"

מתנדבים לנסוע לחוץ-לארץ

ההפתעות בעדות שיף לא היו מוגבלות לתשובותיו לסניגור. גם שאלות הקסיגור תמיר: "התסכים אתי כי ספרות היא בייטו של הרמה התרבותית?"

העד: "כן".

תמיר: "אמרת בדברך כי רמתו התרבותית של הנוער הישראלי היא הגבוהה ביותר בעולם. אם כן, הספרות הישראלית היא הטובה ביותר בעולם".

העד: "בדיוק כן".

תמיר: "האם אתה מגדיר את עצמך כסופר צעיר?"

העד: "כן".

תמיר: "אם כן, הרי אתה אחד הסופרים הטובים ביותר בעולם".

העד (בחיזו): "כן".

תמיר: "מה דעותיך על צניעות, מר שיף?"

העד: "מושך בכתפיו וצוחק: העולם הזה בחר בי כסופר השנה. מי אני שאשוב אחרת?"

תמיר: "מה דעתך על ההתנדבות?"

העד: "ברגע שמתחילים לתת לאנשים פקודות, מתה ההתנדבות. אז אנשים מוכנים להתנדב, למשל, לנסוע לחוץ לארץ ללמוד".

תמיר: "אולי תמנה לי כמה מן השטחים בחיי המדינה שבהם מראה הנוער נכונות להתנדב?"

העד: "פקידות ממשלתית..."

תמיר: "מה עוד?"

העד: "הוראה..."

תמיר: "מה עוד?"

העד: "אה..."

תמיר: "קשה למצוא, מה?"

אין אספיק מדריכים?

צעד הצטחק. לא היה לו, כנראה, מה להשיב. הוא חזר לאולם ובמקומו עלה אדם בגיל העמידה, רזה ותקיף, רפאל מושיב, חבר מועצת פועלי תל-אביב מטעם מפא"י, מפעילי ההסתדרות בקרב הנוער.

העד: "שכר המלומדים הנדרש מתלמיד בית-ספר תיכון כיום הופך את המלומדים למותרות שלא רבים יכולים להרשות לעצמם. בכל זאת צרים בבתי-הספר מלהכיל את כל המבקשים. זה מעיד על שאיפה לתרבות גם של הנוער וגם של הוריו".

תמיר: "האם יש מספיק מדריכים בתנאי עות הנוער?"

העד: "לא, אין מספיק. אולם הסיבה אינה נעוצה בחסר מתנדבים. מדיניות בתנועת הנוער אינו דבר סינתטי: הוא עצמו צריך לעבוד את כור ההתוף של חבתה נוער, תהי' לך ממושך וקשה אבל אם ישנו אדם כזה, נוכחתי לדעת כי הוא תמיד מוכן להתנדב ולהדריך".

עם עדותו של מושיב נגמרו עדויות הקסיגור והסניגוריה. העדים שעלו אחריו היו עדי בית-המשפט שהוזמנו מתוך הקהל שישב כאלום. בית-המשפט, שבתורתו של העד היה מוגבלת ביותר מחוסר זמן, בחר לפי תכונות, מעמד וגיל. ראשון קרא להעיד חיים חפר, הסופר והמפורסם של הפלמ"ח. העד: "גם בפלמ"ח היו מידות שונות של התנדבות: תמיד הציגונו אשתי ההכשרות ותנועות הנוער. בו בזמן אשתי חפר הוקמו 32 ישובים יסודו אנשי הפלמ"ח שלא השתייכו לתנועות פחות נקודות".

העד שיף טעה. בוויסנין, בירת ארצות הברית קיימים כמה תיאטרונים. ביניהם: ארינה תיאטר (זירה). תיאטרון שליד המכללה הקסולית המקומית וכן להקות קבועות ונדירות אחרות.

העד שיף טעה. בוויסנין, בירת ארצות הברית קיימים כמה תיאטרונים. ביניהם: ארינה תיאטר (זירה). תיאטרון שליד המכללה הקסולית המקומית וכן להקות קבועות ונדירות אחרות.

השופט מלחי: "האם, במשך סיריך בין הישובים החדשים שהוקמו עכשיו, מצאת השראה באותה מידה שהיתה קיימת בין הישובים הותיקים?"

העד: "לא. לכן השירים שאני מחבר עתה דנים בנושאים אחרים מאלה שחברתי בימי הפלמ"ח. אני רוצה גם לציין כי תקופת הגבורה של הפלמ"ח לא היתה בקרב כי אם בחיי העבודה שקדמו למלחמה. אותו הצורך בהתנדבות לחיי עבודה ויישוב גבולות קיים גם כיום".

המפלגות: תופעה חיובית

העד השני, יהודה גבאי, צעיר שחרחר לבוש בקפדנות התרכו בענייני הספורט. ב"נוגעים לנוער. הוא היה מוסמר לזה: ב-1947 זכה באליפות הים התיכון, באחווה,

הקודם ירדה רמת התנדבותו של הנוער? העד: "להיפך. אפילו אם חלה ירידה בכמות הרי האיכות עלתה בהרבה".

בטרם יכול הסניגור לקרוא לעד האחרון, חיים פלד, הנאשם, נשמעה צעקה מתוך הייבסון: "זה לא משפט צבורי על הנוער אם לא מדברים על השילומים מגרמניה!"

אם שמורק לא הצליח...

מהלך המשפט נפסק לרגע קט, מתוך הייבסון: "המשפט נמשך. חיים פלד, צעיר יפה-תואר, גבוה, מוצק (הקסיגור התנגד לו מחשש שיפיע בהופעתו על המושבעת הייבסון) עלה לדוכן העדים. "מה יש לך לומר להגנתך?" שאל אותו השופט.

הסוף לא היה סוף. גם לאחר סיום המשפט עמדו קבוצות רבות ליד הקולנוע, התווכחו עליו. לא היה אלה כולם תושבי הסביבה שהשעה המאוחרת לא הדאינה אותם: ביניהם היו תושבים רבים של המושבות הסמוכות שנאלצו לחזור לבתייהם במוניות.

בריצת 100 מטר, פעיל עד היום בשטח ה"אחלטיקה".

העד: "נכון שרמתו הספורטיבית של הנוער ירדה, אך האשם תלוי בבניו הספר, בעוד שבהוץ לארץ מוקם בית-ספר על שטח של 50 דונם, מצטמצם בניין דומה בארץ לכמה מאות מטרים בלבד, לתלמיד אין איפה לעסוק בספורט".

אחריו עלה אפרים ריינר, איש משמר העמק שנשלח כשליח לתנועה החינוכית של השומר הצעיר בתל-אביב, בן 29, הרגיש אף הוא את חלקן של המפלגות בהתנדבות הנוער.

העד: "דברו כאן על נוער שהוא עבד המפלגות. הנשאל על ידי המפלגות להוביק כרזים ברחובות. אולם אסור לשכוח כי מפלגתיות היא גם יישוב בגבולות, קיבוצים והתנדבות בכל השטחים".

אבנרי: "מה מידת פעילותן של תנועות הנוער בהשוואה לתקופה שלפני קום המדינה?"

העד: "מאז קום המדינה התחזקו הכוחות הנגדיים שפעלו כל הזמן נגד תנועות הנוער. ער, כך, למשל אין תנועות הנוער החלוצי יות מיכרות על ידי הממשלה ואסור להן לפעול בבתי-הספר. התוצאה: בית-הספר היסודי בעיר אינו מוציא כמעט בכלל צעירי רים חלוצים. וכשהתנדבות להתישבות יורדת, יורדת ההתנדבות בכל שאר השטחים".

תמיר: "האינן מוצא כי בהשוואה לדור

הפרעה מן האוקס

השעה כבר היתה אחרי חצות. אלפי הצופים ישבו כבר למעלה מארבע שעות על כסאות שלא היו נוחים במיוחד, ישבו על

הארץ או עמדו צופים כמעברים, שמרו על שקט מלאי (פרט לקבוצת מפרעיים מקצו עית). איש כמעט לא קם ממקומו, איש לא עזב באמצע. ככל זאת החליט השופט מלחי כי עליו לסיים את פרשת העדויות, הגביל את שני הפרקליטים לנאומו-סיכום של עשר דקות בלבד.

סיכומו של תמיר היה למעשה רחוק מלהיות קיטרוג. כל המשפט הזה, אמר, בא כדי לתת לנוער חומר מחשבה, לתבוע ממנו שייתער מאדישותו, יתחיל לפעול. הנוער חייב להכיר בעובדה כי הוא יכול לפעול. אני אומר כי הנוער היה בסדר, אינו בסדר כיום אולם יכול להיות בסדר".

הגנתו של אליעזר ליבסון התרכזה בעיקר בעובדה כי התנאים הקיימים כיום והמשימות שהם מסילים על הנוער שונים בתכלית מכל מה שהיה עד כה. "הן רק לפני זמן קצר ביותר עשה הנוער המסכה אדירה. לא יבוא כעת להפוך את תוצאותיהם. דברים רבים שנעשו עד כה בהתנדבות הסכו עכשיו תפסיקו חובה מובנים מאליהם. בחור אשר טעם עשה גדולות והתנדב לשנת שרות יודע עתה גם כיון כה וכה ייקרא לשרות שנתיים בצבא. גם כשאמרו לו כי יצטרך לשרת שנתיים וחצי במקום שנתיים..."

...הית'גייס אתה ל-צ.ב.א? נשמעה קריאה מההדרת מסינה רחוקה של האולם. לא היתה זאת קריאה ספונטאנית של אדם המתרגש משהו, אלא קריאת סיסמא של תועמלן מקצועי שקיוה לעורר הר המוני. אך ההמון השתיק אותו.

היתה זאת ההפרעה הרצינית ביותר של המשפט. המולה קטנה קמה, הפריעה לסניגור. אולם ליבסון המשיך בנאומו, השאיר את מלאכת המשפט לצוענים שרצו לשמוע את המשפט. "גם כשאמרו לו לשרת חצי שנה נוספת לא התנגד הנוער. האין זאת הנתבות העולה על כל התנדבות אחרת?"

המושבעים אחליטים

ואו באה נקודת השיא של כל המשפט: טסק הדין. השופט מלחי פנה לשופטים הייבסון מושבעים הסביר להם את תפקידם, האחריות הרובצת עליהם לפסוק אם הנוער אשם או זכאי. אינכם מוגבלים למה ששמעתם ור-איחם כאן הערב. עליכם לתת את התשובות לפי מיטב ידיעותיכם ומצפונכם. אתם גם רשאים להמנע מלפסוק".

המושבעים, שנבחרו מתוך הקהל ללא כל הכנה מוקדמת, התחכחו ביניהם. אחדים, ש לא הבינו מה בדיוק תפקידם, רצו לנמק את תשובותיהם. אך לבסוף נגשו אחד אחד ל"מיקרופון, השיבו לשאלות השופט.

האם הנוער לקוי בחוסר נכונות להתנדב בות?"

לידו רשם שופט שני את התשובות: נמי, נמוע, נמנע, אשם, אשם, אשם, זכאי... כעבור חמש דקות ניתן פסק הדין המלא: הנוער נמצא חייב (ברוב של שמונה נגד אחד, שלושה נמנעים); בחוסר נכונות להתנדבות בחיי החברה והמדינה; חייב (ברוב של שמונה נגד ארבע) בהעדר חוש ציבורי. רק באשמה השלישית — רמה תרבותית ירודה — ניצל כבודו. הוא נהנה מן הספק (תמשה נגד חמשה, שניים נמנעים).

היה זה פסק דין קטלני. 12 האנשים שפסקו אותו היו כולם צעירים, נבחרו מתוך אותו הנוער שהאשמה כונה אליו. אמנם לא היה זה משפט שהטיל עונשים, גם המסיק קנות שהוציא לא היו מסקנות מנוסחות. או לם בלב כל אחד מאלפי הנוכחים, ובלב אלפים אחרים שעקבו אחרי המשפט, הוא נטע ורע חינוכי מאלף, נתן חומר למחשבה ולניתוחים רציניים. העובדה שצעירים התכנסו משך ערב שלם, דנו על עצמם ומצאו כי הנם אשמים היא מצערת. אך אין היא מצערת אם רואים בה סימן של התעוררות של ביקורת עצמית, סימן שהנוער מחפש את הדרך לנער מעליו את האשמה.

עוד טרם הספיקו השופטים לרדת מהבמה היה ברור כי המשפט השיג לפחות חלק מן מטרותו: הצופים התקלה קבוצות קבוצות, ניהלו חוחים סוערים על מה ששמעו וראו במשפט. על העדויות ועל פסק-הדין. אשמות רבות, שלא היה זמן להשמיען מעל לבמה מצאו את הדן בקהל, צעירים התחכחו אם הי נאשם ייצג באמת את הנוער. "ובכלל", סיכם אחד הבחורים, "משפט כזה אי-אפשר לסיים בצרכים אחי. יש בו יותר מדי דברים רציניים שצרכים לדבר עליהם".

"תכן שהיו גם מוצאים כמה דברים חיוביים אילו חקרו יותר", השלים בחור שני. "הרי ככל זאת הנוער שלנו שוה משהו".